

❖ سئوالات متن درس سوم، کتاب تاریخ (۱)، پایه دهم علوم انسانی
❖ طراح سؤال: خلیل الله صحنه، دبیرتاریخ، استان گلستان، گرگان ۱۴۰۲

مبحث درس سوم: باستان شناسی؛ در جستجوی میراث فرهنگی

- ۱- علم باستان شناسی را تعریف کنید.
باستان شناسی، علمی است که آثار باستانی و تاریخی را به منظور شناخت فرهنگ و شیوه زندگی انسان ها و جوامع گذشته، بررسی می کند.
- ۲- باستان شناس به چه کسی گفته می شود؟
کسی است که براساس آثار باقیمانده از بشر، گذشته انسان و جامعه، به ویژه تغییرات فرهنگی آنها را در طول زمان، بررسی و تحلیل می کند.
- ۳- هدف علم باستان شناسی چیست؟
شناخت انسان و پژوهش در فرهنگ او.
- ۴- منظور از آثار باستانی و تاریخی چیست؟
به تمامی اشیاء، ابزارها، بناها و مکان هایی می گویند که ساخته دست بشر و محصول اندیشه او هستند.
- ۵- مکان یا محوطه باستانی را تعریف کنید.
به جاهایی که باستان شناسان در آنجا آثار باستانی و تاریخی را مطالعه و در مواردی کشف می کنند، مکان باستانی گفته می شود.
- ۶- مکان های باستانی و تاریخی از نظر شکل و وسعت چگونه است؟ با مثال بنویسید.
مکانهای باستانی و تاریخی از نظر شکل و وسعت متفاوت اند؛ برخی از آنها سکونت گاه روستایی یا شهری هستند که چند هکتار وسعت دارند؛ مانند شهر سوخته در ایران و شهر پُمپئی (Pompeii) در ایتالیا.
- ۷- اشیایی که از داخل ..... به دست آمده اند و در موزه های جهان به نمایش گذاشته شده اند، یکی از جذابترین و پربیننده ترین آثار موزه ای هستند.
گورهای باستانی
- ۸- اشیاء داخل گورها و شیوه تدفین مردگان و معماری و مصالح آرامگاه ها، چه نوع اطلاعاتی از جوامع گذشته ارائه می دهند؟
اطلاعات ارزنده ای را درباره نظام اجتماعی، باورها، فرهنگ، وضعیت اقتصادی و میزان پیشرفت های فنی جوامع گذشته ارائه می دهند.
- ۹- در کدام قسمت های ایران، سنگ نوشته ها، نقش برجسته ها و گوردخمه های متعددی بر دیواره کوه ها و صخره ها نقش بسته اند؟
در گوشه و کنار ایران به ویژه در فارس، همدان و کرمانشاه
- ۱۰- چگونه تپه های باستانی شکل گرفته اند؟
تپه های باستانی یکی از مکان های مهم باستان شناختی به شمار می روند. هنگامی که در دوره های زمانی مختلف، مردمانی در یک مکان سکونت کنند، به تدریج چند لایه باستانی روی هم قرار می گیرند و تپه های باستانی را شکل می دهند.
- ۱۱- به طور کلی مراحل کار باستان شناسان را بنویسید.
  - ۱- شناسایی و کشف،
  - ۲- حفاری
  - ۳- استخراج و تنظیم اطلاعات.
- ۱۲- نخستین گام باستان شناسان در کار باستان شناسی کدام است؟
شناسایی و کشف مکان ها و محوطه های باستانی و تاریخی است.

۱۳- باستان شناسان برای کشف آثار باستانی و تاریخی، از چه منابعی استفاده می کنند؟ دو مورد را بنویسید.

✓✓- کتاب های تاریخی،

✓✓- سفرنامه ها،

✓✓- ابزارها و فناوری های جدید و پیشرفت.

۱۴- جدیدترین ابزارها و فناوری های پیشرفته ای که باستان شناسان برای نقشه برداری، کشف و بازسازی دقیق محوطه ها و آثار باستانی از آنها استفاده می کنند، را در چهار مورد نام ببرید.

۱- پهپادها،

۲- رادارها،

۳- عکس های هوایی،

۴- تصاویر ماهواره های،

۵- روش های الکترومغناطیسی،

۶- سامانه اطلاعات جغرافیایی

۱۵- چرا گاهی برخی از آثار و بناهای تاریخی به صورت اتفاقی و تصادفی کشف می شوند؟
زیرا اغلب در نتیجه فعالیت های کشاورزی و عمرانی و یا بروز پدیده های طبیعی مانند سیل و زمین لرزه، از دل زمین نمایان شده، و نظر باستان شناسان را به خود جلب کرده اند.

۱۶- دو مورد از آثار و بناهای تاریخی که به طور تصادفی در ایران کشف شده اند، را نام ببرید.
مردان نمکی زنجان و تمدن عظیم جیرفت در استان کرمان

۱۷- برخی از کشفیات اتفاقی (که جنبه باستانی دارد) همانند آنچه در جیرفت رخ داد، توأم با ..... و ..... بود.
حفاری های غیرقانونی - قاچاق گسترده آثار ارزشمند باستانی

۱۸- کدام یک از مراحل باستان شناسی از حساسیت بیشتری برخوردار است؟ چرا؟
حفاری، زیرا که ممکن است با کوچکترین اشتباه، آسیب بزرگی به آثار و بناهای تاریخی در حال کاوش وارد شود.

۱۹- حفاری، یکی از مراحل حساس کار باستان شناسان و نیازمند؛ .....، ..... و ..... است.
دانش، تجربه و دقت فراوان

۲۰- مهمترین مرحله و انجام حفاری در برخورد با یک بنای تاریخی چیست؟
مشخص کردن نقشه.

۲۱- مرحله و انجام حفاری در برخورد با یک شیء تاریخی را به ترتیب بنویسید.
۱- عکس برداری ۲- ثبت دقیق مشخصات ۴- بیرون آوردن از خاک ۵- ارائه تحقیقات در کارگاه ها و آزمایشگاههای مجهز.

۲۲- اقداماتی که باستان شناسان در مرحله استخراج و تنظیم اطلاعات انجام می دهند را در دو مورد بنویسید.
۱- بررسی و مطالعه ی آثار یا بناهای باستانی کشف شده از لحاظ قدمت، مواد و مصالح بکار رفته، کاربردها.
۲- درک سیر پیشرفت های فنی، هنری و فرهنگی گذشتگان از طریق مقایسه آثار و بناهای باستانی.
۳- توضیح روابط جوامع گذشته و تأثیرات فرهنگی و اقتصادی آنها بر یکدیگر از طریق مقایسه آثار و بناهای باستانی سرزمین ها و تمدنهای گوناگون.

۲۳- امروزه باستان شناسان برای تاریخ گذاری و تعیین سن آثار باستانی، از چه روش های علمی پیشرفته ای استفاده می کنند؟ دو مورد را بنویسید.

۱- روش های رادیو کربن

۲- شیوه پیشرفته تری موسوم به "پتاسیم - آرگون"

۳- روش شمارش حلقه های تنه درخت

۲۴- در روش های رادیو کربن و شیوه پیشرفته تری موسوم به "پتاسیم - آرگون" از چه دانش هایی کمک گرفته می شود؟
از دانش هایی چون شیمی، فیزیک، گیاه شناسی و زمین شناسی

- ۲۵- موزه ها به کدام مکان گفته می شود؟
موزه ها مهم ترین مکان گردآوری، نگهداری، مرمت، مطالعه و نمایش آثار باستانی هستند.
- ۲۶- مهم ترین مکان گردآوری، نگهداری، مرمت، مطالعه و نمایش آثار باستانی کدام است؟
موزه ها
- ۲۷- یکی از بزرگترین موزه های ایران، موزه ..... است.
موزه ایران باستان
- ۲۸- معروف ترین موزه های جهان را در چهار مورد با ذکر کشور، نام ببرید.
۱- موزه لوور در پاریس،
۲- موزه بریتانیا در لندن،
۳- موزه آرمیتاژ در سن پترزبورگ روسیه
۴- متروپولیتن در نیویورک ایالات متحده آمریکا
- ۲۹- بسیاری از آثار باستانی گرانبهای ایران، در کدام موزه های جهان نگهداری می شود؟
در موزه های لوور، بریتانیا، آرمیتاژ و متروپولیتن نگهداری می شود.
- ۳۰- باستان شناسی و علم تاریخ، چه ارتباطی با یکدیگر دارند؟
ارتباط تنگاتنگی دارند، از یک سو، باستان شناسان از نوشته های مورخان برای شناسایی، کشف و مطالعه آثار و مکان های باستانی بهره می برند و از سوی دیگر نتایج کاوش های باستان شناسان، منبع ارزشمندی برای تحقیقات مورخان به شمار می رود.
- ۳۱- مطالعه و شناخت دوران بسیار طولانی پیش از تاریخ، عمدتاً متکی به ..... است.
کاوش های باستان شناسی
- ۳۲- بیشتر اطلاعاتی که تاکنون درباره زندگی انسان و جوامع دوران پیش از تاریخ به دست آمده، حاصل تحقیقات علمی چه گروهی است؟
باستان شناسان
- ۳۳- بیشترین اطلاعات منابع مکتوب در دوره تاریخی (پس از اختراع خط)، مربوط به کدام رویدادها است؟
رویدادهای سیاسی و نظامی و شرح اقدامات فرمانروایان.
- ۳۴- علم باستان شناسی چه نقش های مهمی در تاریخ و فرهنگ دارد؟
علم باستان شناسی علاوه بر آنکه بخش عمده ای از میراث فرهنگی بشر را کشف و معرفی کرده است، نقش مهم تری در مرمت و نگهداری این میراث گرانبها دارد.

❖ پرسش های نمونه درس سوم، کتاب تاریخ (۱)، پایه دهم علوم انسانی به همراه پاسخ

۱- موضوع و هدف علم باستان شناسی چیست؟
موضوع آن شناخت فرهنگ و شیوه زندگی انسان ها و جوامع گذشته است، به ویژه تغییرات فرهنگی آنها را در طول زمان، بررسی می کند.
هدف آن، شناخت انسان و پژوهش در فرهنگ او.

۲- مراحل کار باستان شناسان را به ترتیب بیان کنید.

الف: شناسایی و کشف،

ب: حفاری

ج: استخراج و تنظیم اطلاعات.

۳- چرا گورستان ها و آرامگاه ها یکی از محوطه های باستانی محسوب میشوند؟
چون اشیا داخل گورها و شیوه تدفین مردگان و معماری و مصالح آرامگاه ها، اطلاعات ارزنده ای را درباره نظام اجتماعی، باورها، فرهنگ، وضعیت اقتصادی و میزان پیشرفت های فنی جوامع گذشته ارائه می دهند.

۴- به نظر شما، چرا حفظ و مرمت آثار باستانی و میراث فرهنگی، وظیفه ای ملی و جهانی است؟

چون این آثار منطبق بر همه ی جوامع بشری هستند و سیر پیشرفت تمدن بشر را نشان می دهد. حفظ و مرمت و نگهداری صحیح آنها باعث می شود یک میراث با ارزش جهانی که بیانگر وقایع زندگی انسان های گذشته است، حفظ شود. در واقع این میراث، منبع اطلاعات پیشینه ی تمدن های امروزی است.

۵- نقش و اهمیت علم باستان شناسی را در شناخت دوره تاریخی توضیح دهید.

منابع مکتوب برای شناخت کامل این دوره ها، مخصوصاً اوایل آن، کافی نیستند. از سوی دیگر، بیشتر اطلاعات منابع مکتوب، مربوط به رویدادهای سیاسی و نظامی و شرح اقدامات فرمانروایان است؛ بنابراین، کاوش های باستان شناسی و یافته های علمی باستان شناسان به مورخان کمک زیادی می کند که ابعاد مختلف زندگی اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی جوامع دوره های تاریخی را بهتر بشناسند.

❖ سوالات تستی درس سوم، کتاب تاریخ (۱)، پایه دهم علوم انسانی به همراه پاسخ

۱- باستان شناسی چگونه علمی است؟

- الف: منابع اصلی و فرعی تاریخی را به منظور شناخت شیوه ی زندگی انسان ها مطالعه و بررسی می کند.
ب: با هدف تغییرات آثار باستانی در طول زمان، تاثیر شرایط اقلیمی بر آنها را مطالعه می کند.
ج: آثار باستانی و تاریخی را به منظور شناخت شیوه ی زندگی انسانها و جوامع گذشته، بررسی می کند.
د: برای مرتب کردن آثار باستانی در دوره های مختلف تاریخی بر اساس زمان وقوع آنها، تلاش می کند.

۲- منظور از آثار باستانی و تاریخی چیست؟

- الف: مکان جغرافیایی که جوامع بشری در گذشته در آنها سکونت داشته اند.
ب: ابزارها و بناهایی که ساخته دست بشر و محصول اندیشه ی او هستند.
ج: مکان هایی که در آنجا به مطالعات تاریخی اشتغال دارند.
د: آثار و بناهایی که از گذشته بر جای مانده و هم چنان قابل استفاده اند.

۳- مکان های باستانی و تاریخی از چه نظر با یکدیگر متفاوت اند؟

الف: استخراج اطلاعات

ب: کشف و شناسایی

ج: شکل و وسعت

د: نوع نگهداری

۴- باستان شناسان بر اساس آثار باقیمانده از بشر، بیشتر به بررسی و تحلیل کدام یک از موارد زیر می پردازد؟

الف: چگونگی ساخت و به کارگیری ابزارها

ب: ترتیب زمان وقوع رویدادها

ج: نحوه شکل گیری تمدن های باستانی

د: تغییرات فرهنگی جوامع در طول زمان

۵- برخی از صاحب نظران باستان شناسی، هدف علم تاریخ را چه می دانند؟

الف: شناخت انسان و پژوهش در فرهنگ او

ب: فهم چگونگی پیدایش و توسعه ی آیین های بزرگ

ج: درک شیوه های معماری تمدن های باستانی

د: تاریخ گذاری و تعیین سن آثار باستانی

۶- به چه مکانی محوطه باستانی گفته می شود؟

الف: مکان هایی که آثار باستانی و تاریخی در آنجا به معرض نمایش عموم گذاشته می شوند.

ب: کارگاه ها و آزمایشگاه های مجهز ی که در آنها، آثار باستانی و تاریخی مطالعه می شوند.

ج: مکان هایی که باستان شناسان در آنجا آثار باستانی را مطالعه و در مواردی کشف می کنند.

د: محوطه هایی که در آنها، آثار باستانی گردآوری شده، نگهداری و مرمت می شوند.

۷- تپه های باستانی در نتیجه کدام عامل، شکل گرفته اند؟

الف: مدفون شدن آثار باستانی یک ناحیه در اثر تغییرات اقلیمی

ب: سکونت مردم در یک مکان در دوره های زمانی مختلف

ج: قرار گرفتن لایه های باستانی روی هم در اثر تحولات زمین شناسی

د: انجام کاوش های باستانی در یکم مکان به صورت متناوب

۸- نخستین مرحله کار باستان شناسان چیست؟

الف: تعیین سن آثار باستانی

ب: استخراج اطلاعات

ج: شناسایی آثار تاریخی

د: مرمت آثار باستانی

۹- کدام یک از گزینه های زیر به مرحله شناسایی و کشف آثار باستانی، مرتبط نمی باشد؟

- الف: امکان ورود آسیب های بزرگ با آثار و بناهای تاریخی در آن کاوش وجود دارد.
- ب: برخی از آثار تاریخی مانند طاق بستان روی سطح زمین قرار دارد و به آسانی قابل شناسایی اند.
- ج: بخش عمده ای از آثار باستانی زیر خاک و یا در اعماق دریاها قرار گرفته اند.
- د: روش های الکترومغناطیسی قابلیت زیادی در نقشه برداری محوطه های باستانی دارند.

۱۰- کدام مرحله کار باستان شناسان به دانش تجربه و دقت فراوانی نیازمند است؟

الف: استخراج و تنظیم اطلاعات سنت

ب: تعیین سن آثار باستانی

ج: حفاری و کاوش

د: کشف و شناسایی

۱۱- کدام گزینه از اقدامات مورد توجه باستان شناس، در مرحله استخراج و تنظیم اطلاعات نمی باشد؟

الف: مقایسه آثار و بناهای باستانی در زمان های مختلف

ب: ارزیابی تاثیرات فرهنگی و اقتصادی جوامع بر یکدیگر

ج: عکس برداری و ثبت مشخصات اثر به طور دقیق

د: بررسی سیرپیشرفت های فنی، هنری و فرهنگی

۱۲- نخستین اقدام باستان شناسان هنگام برخورد با یک بنای تاریخی حین حفاری و خاک برداری، چیست؟

الف: از آن عکس برداری می کنند.

ب: به تعیین سن آن می پردازند.

ج: نقشه آن بنا را مشخص می کنند.

د: به بازسازی و مرمت آن می پردازند.

۱۳- نخستین گامی که باستان شناس هنگام حفاری و برخورد با اشیای باستانی انجام می دهد، چیست؟

الف: عکس برداری و ثبت دقیق مشخصات

ب: تاریخ گذاری به تعیین سن اثر

ج: کاوش و حفاری در پیرامون اثر

د: انتقال به کارگاه یا آزمایشگاه مجهز

۱۴- کدام روش در تاریخ گذاری و تعیین سن آثار باستانی، نسبت به سایر روش ها، پیشرفته تر است؟

الف: پتاسیم - آرگون

ب: رادیو کربن

ج: تشعشع حرارتی

د: شمارش حلقه های تنه درخت

۱۵- کدام تمدن باستانی عظیم، در استان کرمان کشف گردید؟

الف: شهداد

ب: جیرفت

ج: شهر سوخته

د: چغامیش

۱۶- کدام اثر باستانی به صورت اتفاقی توسط یکی از سربازان فرانسوی کشف شده است؟

الف: بقایای شهر پمپی

ب: غار لاسکو

ج: آرامگاه توتنخامون

د: سنگ نوشته ی روزت

۱۷- کدام یک از آثار باستانی ایران به صورت تصادفی و توأم با حفاری های غیر قانونی کشف و شناسایی شده است؟

الف: مردان نمکی زنجان

ب: تمدن جیرفت کرمان

ج: کاخ اردشیر بابکان

د: نقش برجسته های نقش رستم

۱۸- آرامگاه شی هوانگ تی امپراطوری چین باستان به همراه هشت هزارمجسمه سرباز، در نتیجه کدام واقعه کشف شد؟

الف: حفاری های غیر قانونی قاچاقچیان آثار باستانی

ب: وقوع سیل و شسته شدن لایه های خاک روی آن

ج: کندن چاه توسط تعدادی از کشاورزان

د: استفاده از پهپاد برای گرفتن عکس های هوایی

۱۹- کدام گزینه به مهمترین مکان های گردآوری، نگهداری، مرمت و مطالعه ی آثار باستانی اشاره دارد؟

الف: موزه ها

ب: آزمایشگاه های مجهز

ج: کارگاه های باستان شناسی

د: محوطه های باستانی

۲۰- موزه آرمیتاژ در کدام شهر جهان قرار دارد؟

الف: لندن

ب: سن پترزبورگ

ج: نیویورک

د: پاریس

۲۱- کدام یک از موزه های زیر در شهر نیویورک قرار دارد؟

الف: متروپولیتن

ب: لوور

ج: بریتانیا

د: تولوز

۲۲- مطالعه و شناخت کدام دوره تاریخی، عمدتاً متکی به کاوش های باستان شناسی است؟

الف: دوره ی پیش از تاریخ

ب: دوره ی مفرغ

ج: دوره ی امپراتوری ها

د: دوره ی تاریخی

۲۳- چرا باستان شناسان از نوشته های مورخان استفاده می کنند؟

الف: مقایسه ی آثار و بناهای باستانی در زمان های مختلف

ب: کسب اطلاعات بیشتر درباره ی مردمان گذشته

ج: مطالعه و شناخت دوران پیش از تاریخ

د: کشف، شناسایی و مطالعه آثار باستانی

۲۴- بیشتر آگاهی و اطلاعاتی که تاکنون درباره ی انسان زندگی انسان ها و جوامع دوران پیش از تاریخ به دست آمده، حاصل

چه چیزی است؟

الف: نوشته های مورخان عصر باستان

ب: آثار مکتوب از آن دوران

ج: یافته های علمی باستان شناسان

د: مطالعه ی، منابع دست دوم یا فرعی

۲۵- عمده اطلاعات منابع مکتوب برجای مانده از دوره ی تاریخی، درباره چه موضوعاتی است؟

الف: حوادث سیاسی و نظامی و شرح اقدامات فرمانروایان

ب: وقایع مربوط به پیامبران الهی با شخصیت های مهم تاریخی

ج: مسائل و موضوعات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی

د: سرگذشت اقوام و اجتماعات انسانی از ابتدای آفرینش.

Kh.a. Sahrne